

Šport v hlavných televíznych spravodajských reláciách: východisková komparácia formátov správ

Michal Bočák

Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
michal.bocak@unipo.sk

Kľúčové slová: šport, televízia, televízne spravodajstvo, formát, žáner

Key words: sports, television, television news, format, genre

Úvod

V teoretickej časti štúdie sa vraciam k terminologickému vymedzeniu spravodajského formátu v zahraničných odborných zdrojoch a možnostiam ich prepojenia s domácou teoretickou tradíciou, naznačujúc predovšetkým prieniky s teóriou (žurnalistických) žánrov. Druhá časť prezentuje čiastkové výsledky prebiehajúcej analýzy formátovania spravodajských príspevkov o športe v hlavných spravodajských reláciách vybraných slovenských televízií.¹

Súvislosti formátu ako teoretického konceptu

V česko-slovenskom akademickom priestore orientovanom na výskum médií sa výraz formát objavil koncom 90. rokov 20. storočia. Paradoxne, šlo o význam, ktorý sa už o desaťročie neskôr, pod vplyvom rozvoja terminológie mediálnych štúdií aj profesijnej lexiky mediálnej praxe, ukázal ako skôr okrajový, hoci si dosiaľ zasluhuje dôkladnú teoretickú a analytickú pozornosť. V súčasnosti sa za termínom formát poväčšine skrývajú významy späté s rozmanitým ustáľovaním formy (t. j. formátovaním) elektronických médií v zmysle celých organizácií (firiem, napr. rozhlasových či televíznych staníc) alebo (súboru) ich konkrétnych produktov.² Avšak v McQuailovej učebnici *Úvod do teorie masové komunikace*, ktorá u nás v roku 1999 vyšla ako jedna z vôbec prvých moderných prekladových publikácií venovaných médiám, bol formát definovaný ako „šablóna pre narábanie so špecifickými témami v medziach žánru“ (McQuail, 1999, s. 297), s odkazom na práce Davida Altheida a Roberta Snowa, zavádzajúce do mediálnych štúdií koncept mediálnej logiky (Altheide – Snow, 1979).³ K tejto definícii mám dokonca takpovediac osobný, ba až dôverný vzťah, keďže sa stala konceptuálnym impulzom môjho výskumu v dizertačnej práci venovanej televíznemu spravodajstvu (Bočák, 2008b). Domáca teória televízneho spravodajstva mala síce dobre rozpracovanú žánrovú kategorizáciu televíznych správ (Koščo, 1984; Lokšík, 2001; novšie napr. Kaderka – Havlík, 2010), no špecifiká stvárnenia rôznych tém dovedy priamo neskúmala.

Zatiaľ čo v českom preklade McQuailovej knihy bolo v citovanej definícii formátu použité slovo *šablóna*, v anglickom origináli *Mass Communication Theory: An Introduction* sa hovorí o *subrutine* (*sub-routine*; McQuail, 1987, s. 201). Predsa len sa tým odkrýva istý významový posun prekladu – šablóna akoby odkazovala na konkrétny vzorec produkcie, subrutina akoby väčšmi zdôrazňovala podriadenie sa určitej všeobecnejšej kategórii

¹ Východiská príspevku boli prezentované na vedeckom seminári *Komunikácia v športe a o športe*, ktorý sa konal 21. – 22. júna 2018 na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Problematika bude teoreticky a analyticky podrobne spracovaná v pripravovanej kolektívnej monografickej práci.

² Spomenuté významy formátu som podrobne opísal v terminologickej štúdií Bočák, 2008a.

³ Spätne možno sledovať, ako sa Altheidove a Snowove vplyvné úvahy stali základom dnes obzvlášť produktívnych (a akademicky populárnych) teórií mediatizácie či mediálnej konštrukcie reality.

ustalovania tvaru (rutinnosti, resp. šablónovitosti). Výraznejší interpretačný problém sa však napokon objavuje v súvislosti so šírkou definície žánru v pôvodnej teoretickej tradícii, z ktorej koncept formátu vychádza. V literatúre sa nezriedka možno stretnúť dokonca aj s takým širokým ponímaním, v ktorom sú za žánre považované spravodajstvo či zábava *en bloc* (napr. kapitola *Zpravodajství jako žánr* v McQuail, 1999, s. 299n.); pričom u nás by takéto široké kategórie mediálnej produkcie boli označené najskôr ako žánrové druhy, resp. rody (Mistrík, 1975, s. 16; napr. v rámci žurnalistickej produkcie vyčleňuje Veľas spravodajský a publicistický druh; Veľas, 2000, s. 12).

Odhliadnuc od nateraz aspoň načrtnutej diverzity v definovaní žánru, pre nejasnosť či zdanlivú pojmovú inkompatibilitu ešte netreba sľubnú perspektívu opúšťať. Hádám je dôležitejšie zachovať si zamýšľaný princíp uvažovania, za ktorým stojí pozorovanie o štandardizovanom formátovaní určitých tém v rámci identického žánru, či dokonca naprieč žánrovou kategorizáciou. Ako vysvetľuje Daniela Slančová (1994), žáner ako taký je v zásade vzájomne spätý s určitým tematickým univerzom.⁴ Súc pomerne pružným teoretickým i praktickým (Larsen, 2002, s. 132–133) prostriedkom kategorizácie textov, sumarizuje produkčné, textové, recepčné, pragmatické a pod. charakteristiky určitého súboru textov. Býva síce časopriestorovo (kultúrne) situovaný, ale rovnako býva aj značne rozptýlený a premenlivý; skrátka, žáner v princípe poskytuje určitú voľnosť v tom, ako sa v jeho rámci môžu určité témy spracúvať. V mimoriadne dynamickom, produktívnom prostredí, akým je napr. súčasná mediasféra, môže byť variabilita pri zachovaní (základných obrysov, definičných črt či kritérií) žánru značná.

V (športovom) televíznom spravodajstve, ktoré je objektom výskumu v tejto stati, sa napr. bežne realizuje reportážna správa, teoreticky vymedzená ako správa naplno využívajúca bohaté modálne možnosti televízie na sprostredkovanie osobného svedectva reportéra/ky o spracúvanej téme. Je však pochopiteľné, že s variovaním témy sa zo znakovkej paradigmy využívajú rôzne prostriedky, rôzne formy prezentácie. Napríklad, ako sa ukázalo už v skoršom výskume (Bočák, 2008b, s. 177–180 a 206–207), ak sa objektom správy stane konflikt, možno v reportážnej správe očakávať vyjadrenie oboch strán sporu, ibaže – a to je významné a zaujímavé z formátovej perspektívy – v prípade politického sporu budú vypovedajúcimi subjektmi formálne školení politici a hovorcovia (inštitucionálni sprostredkovatelia stanovísk), zatiaľ čo pri konflikte „bežných ľudí“ pôjde o priame vyjadrenia zainteresovaných individuálnych subjektov. V prvom prípade tiež budeme môcť, odhliadnuc od mimoriadnych prípadov, očakávať neutrálne snímanie subjektu v inštitucionálnom prostredí, v druhom zas skôr príznakové zábery (detaily, či až veľké detaily, dynamická gestikulácia, personalizácia sporu prostredníctvom tzv. point-of-view snímania a pod.).

K terminologickému vymedzeniu formátu

Jednoznačne definovať formát v altheidovskom význame nie je vonkoncom jednoduché, pretože je významovo značne rozptýlený; raz sa hierarchicky blíži nadradenej mediálnej logike, inokedy sa nepriamo stotožňuje s rámcom (angl. *frame*) alebo žánrom.

⁴ V Slančovej koncepcii (1994, s. 116n.) je téma jedným z piatich kľúčových kritérií vymedzenia žánru; podľa autorky patria k tzv. kritériám žánrovosti okrem témy funkcia, kompozícia, forma a jazyk. Tematické hľadisko je v definícii žánru zohľadňované kvôli vývinovo ustálenému súvisu istých tém s istými funkčno-kompozično-formálno-jazykovými konfiguráciami. Na porovnanie, Altheide (1991) píše, že „široké [tematické] kategórie ako medzinárodná politika, osídľovanie Západu alebo večný ľúbostný trojuholník sú prezentované cez špecifické formáty, ako sú na udalosť zameraná správa [v angl. *event-centered news*; pozn. M. B.], hollywoodsky film alebo televízna soap opera. Následkom toho sa zobrazovanie historickej udalosti bude líšiť s typom formátu a žánru (broadwayský muzikál, televízny sitkom, hollywoodsky western), ktoré sú používané na prezentovanie a tvarovanie danej udalosti.“

Napriek tomu sa pokúsim uviesť a vysvetliť aspoň základné významy, uvádzané v pôvodných zdrojoch, a nakoniec ich zhrnúť tak, aby bol koncept metodicky aplikovateľný.

David Altheide v jednej zo svojich najstarších prác venovaných problematike konkrétnejšie zdefinoval formát ako „pravidlá a procedúry definovania, rozpoznania, výberu, usporiadania a prezentovania informácií ako správ“, resp. ako „organizačné prostriedky na uľahčenie koordinácie tvorby správ“ (Altheide, 1987, s. 69).⁵

Očividný posun pozornosti k produkčnej stránke správ sa ukazuje v novom náhľade na spravodajstvo, ktorý dobre zhŕňa John Hartley: „Nie je to udalosť, o ktorej sa informuje, čo určuje formu, obsah, význam alebo ‚pravdu‘ správy, ale skôr správa, čo určuje, čo udalosť znamená [...]“ (Hartley, 1994, s. 15); esencionalistická reprezentačná logika sa tu prosto obracia na konštruktivistickú. Koniec koncov, aj v dobovo inovatívnom Dahlgrenovom diskurzívnom prístupe k výskumu televízneho spravodajstva (Lapčík, 2008) sa diskurz poníma ako „špecifický a konzistentný spôsob používania jazyka a symbolov, ktorý dodáva význam a definuje kontext, pomáhajúc nám dávať zmysel skúsenostiam každodenného života“ (Dahlgren, 1985, s. 85).

Popri produkčnom rozmere sa v definíciách formátu objavuje aj už rozoberaný tematický aspekt. O niekoľko rokov neskôr totiž Altheide so svojím dlhoročným spolupracovníkom Robertom Snowom vymedzujú formát ako „mediálnu stratégiu prezentovania určitej témy“ (Altheide – Snow, 1991, s. 18). V jednej z novších štúdií sa zas s odkazom na Shanta Iyengara píše:

„[t]émy vo svojej podstate úzko súvisia s formátom používaným novinármi, ktorí majú málo času na ‚porozprávanie príbehu‘, ktorý publikum vie ‚rozpoznať‘ ako ‚príbeh, ktorý už predtým pravdepodobne počulo‘, a, okrem toho, na získanie špecifických informácií od zdrojov, ktoré sa na [uvedenú tému] môžu vzťahovať (Iyengar 1991).“ (Altheide – Michalowski, 1999, s. 479)

Zdôrazňuje sa teda, že výber a spracovanie tém sa podriaďuje produkčným možnostiam a súčasne očakávaniam publika: inak povedané, ide o „pravidlá a logiku, ktoré transformujú a tvarujú [resp. formujú, modelujú – angl. *model*; pozn. M. B.] informáciu alebo obsah do rozpoznateľného tvaru televíznych správ“ (Altheide, 1991). Ak vyjdeme z príkladov, ktoré Altheide uvádza vo svojich publikáciách, ukáže sa, že pod témou sa tu nerozumie ani tak rýdzo konkrétne obsahové zameranie správy na výsostne konkrétnu udalosť (napr. aktuálna kríza v konkrétnej politickej strane či štátnej organizácii, kríza susedských vzťahov a pod.), ale skôr akási abstraktná, kultúrne významná metatéma.⁶ Altheide dlhodobo (napr. Altheide, 2002) rozpracúva práve formát krízy (jeho príklad cituje aj McQuail, 1999, s. 297) ako všeobecný problémový kultúrny naratív, v rámci ktorého možno v rôznych žánroch spracovať množstvo udalostí, ktoré sa na základe kultúrne formovaného vnímania reality rozpoznávajú ako „krízové“. Jednoducho, vyhodnotenie nejakej udalosti ako „krízy“ predurčuje spracovať správu v spravodajstve práve „krízovo“, so špecifickým technologickým, naratívny, dramaturgickým a pod. naformátovaním toho, ako má kríza „vyzerať“.

V novších prácach zas Altheide ukazuje, ako sa spravodajská logika začína prekrývať napríklad so zábavnou logikou:

„spravodajské médiá využívajú zábavné spravodajské formáty, ktoré robia ich prácu prediktabilnejšou a lepšie zvládnuteľnou pri súčasnom prezentovaní zábavných informácií, ktoré si konzumenti/ky správ zvykli očakávať.“ (Altheide, 2002, s. 12)

⁵ Okrem slovenských zdrojov v celom texte uvádzam vlastné preklady citátov.

⁶ Významovo by mohla byť blízka mýtu v Barthesovom poňatí (Barthes, 2004).

Šablónovitosť aj trendy spravodajskej produkcie, ako je napr. spomínaná entertainizácia, pritom v internacionalizujúcich či globalizujúcich sa médiách vidno aj na nadnárodnej, ba až globálnej úrovni – televízne správy v mnohých krajinách sú si vo výsledku formálne veľmi podobné, v dôsledku čoho pri zhliadnutí správ v akomkoľvek, hoci aj neznámom jazykovom prostredí⁷ de facto okamžite vieme rozpoznať, že máme do činenia s televíznym spravodajstvom, vysvetľuje Lisbeth Clausen (2004, s. 36).⁸

Sumarizujúc doposiaľ uvedené, štandardizácia je z hľadiska náročnosti komunikačnej aktivity v masmédiách zjavne osožná (resp. aj vítaná) ako pri produkcii, tak pri recepcii – nielenže umožňuje správu rýchlejšie, efektívnejšie vytvoriť, ale umožňuje ju aj adekvátne rozpoznať a pochopiť.⁹ Žáner alebo formát predstavujú, podľa Altheida a Snowa, akýsi „krehký konsenzus“ medzi médiami a publikom v oblasti formálneho stvárnenia tém a pre médiá „je rozumné a prezieravé stanoviť formátové charakteristiky, ktoré sú efektívne bez ohľadu na obsah“, aby tak fixovali konsenzuálny stav a uľahčovali svoju produkciu (Altheide – Snow, 1991, s. 18–19).

Na základe citovaných príkladov možno vysloviť záver, že formát je makrofenomén, ktorý sa však evidentne konkrétne prejavuje na mikroúrovni: Altheide (1991; tam pozri aj citovaná literatúra) píše, že „formats guide formulas“ (formuláciu v záujme presnosti najskôr citujem v angl. origináli), tzn. že formáty ako všeobecné kultúrne formy, ktorých účelom je efektívne a zrozumiteľne uchopiť určité témy, predurčujú náležité produkčné vzorce, šablóny (a teda v istom zmysle i žánre), a takto napokon produkčne usmerňujú podobu konkrétnych komunikátov.¹⁰ Možno preto Altheide (spolu so Snowom) vymedzuje formát nekonzistentne, občas až rozporne (kritiku pozri napr. v Lundby, 2009). Tak ako v prípade žánrov, formáty sú identifikovateľné práve cez konkrétne texty, ktorých charakter determinujú.

Azda by bolo namieste považovať formát v opísanom „makro“ chápaní za dominantne kognitívnu schému (v niektorých kontextoch v literatúre má formát blízko rámcu) a žáner v užšom chápaní za dominantne komunikatívnu schému, pričom žáner by mohol byť akýmsi mediátorom medzi kultúrnym formátovaním témy (jej preferovaným tvarovaním,

⁷ V ére satelitného a online vysielania, ako aj pomerne voľného cestovania nejde o nič výnimočné.

⁸ Zámerným a dôsledným aplikovaním všeobecne známeho formátovania je mimoriadne jednoduché simulovať, že ide o spravodajstvo, na ktoré sa zvyknú vzťahovať žurnalistické kvality objektívnosti, nestrannosti a pod., čo môže ľahko aktivovať recepčný mód akceptácie prezentovaných informácií ako dôveryhodných. Reflektovať podvedomé recepčné „odzbrojenie“ publika, potenciálne podporené už len samotným zachovávaním spravodajskej formy, je, pochopiteľne, zásadné aj v súvislosti s analýzou a kritikou súčasnej proliferácie konšpiračných médií, ktoré na forme tradičných médií často parazitujú.

⁹ Porovnajme to s hypotetickou situáciou, keď by boli aktuálne informácie v televízii každý večer prezentované v inom formáte – v tom prípade by nový nebol len obsah, ale aj forma, a tak by sme museli neustále interpretovať aj to, čo inak v podstate možno ignorovať, pretože nám je to notoricky známe (John Fiske a John Hartley hovoria o dôvernej známosti, v angl. orig. *familiarity*, televíznych kódov; Fiske – Hartley, 2003, s. 3–7). Je nežiaduce, aby tradičná žurnalistika, na rozdiel napr. od umenia, svoje publikum vyrušovala formou, pretože objektom jej koncentrácie má byť aktuálna informácia. Odlišná je situácia v tabloidnej žurnalistike, pri ktorej už nie je natoľko dôležitá informačná, ale emocionálna stránka posolstva (viac Bočák – Oborník, 2015; Mergeš, 2011). Nemožno tiež aspoň stručne nepoznamenať, že zatlačenie formy do úzadia je diskurzívnou stratégiou fungovania tradičnej žurnalistiky, ktorá takto zabezpečuje, podporuje svoje ideologické fungovanie.

¹⁰ Porov. chápanie formátu u Petry Polievkovej: formát je „schéma, ktorá vcelku presne definuje kritériá výberu udalostí/informácií a ich následného usporiadania v rámci konkrétneho žánru, ktorý je už textovým modelom. [...] Odkazuje na to, ako má byť výsek faktickej reality spracovaný do vyhovujúcej podoby v mediách takého žánru, ktorý je najvýhodnejší na umocnenie žiaducej prezentácie vytvorenej mozaiky sveta.“ (Polievková, 2013, s. 80–81) Autorka síce vo svojom texte komparuje rôzne ponímania formátu smerujúce primárne k významu súvisiacemu s konkrétnou televíznou reláciou, no citovaný význam ladí skôr s altheidovsko-snowovským prístupom.

stváraním) a konkrétnym textom. Pochopiteľne, nemožno tu rysovať jednoznačnú demarkačnú líniu, pretože kognícia nie je oddeliteľná od komunikácie; sú komplementárne.¹¹

Výskum športových správ z perspektívy formátov

Aplikáciou koncepcie spravodajských formátov, vysvetlenej v predchádzajúcej časti textu, na športové spravodajstvo vzniká východisková otázka, či sú určité témy v správach o športe spracúvané štandardizovane, a ak áno, v čom táto štandardizácia spočíva. Konkrétnejšie, či možno identifikovať formátovanie, t. j. určitú rutinnosť stvárania v žánrových, naratívnych,¹² módových, kódových atď. charakteristikách správ so spoločnou tematikou.

Prvé výskumy športového spravodajstva s uplatnením optiky spravodajských formátov u nás sa realizovali v dvoch diplomových prácach mojich diplomantov, Martina Sobeka (2014) a Petra Sasáka (2015), pričom obe kvalitatívne analýzy sa užšie zamerali na športové spravodajské relácie komerčných plnoformátových slovenských televízií Markíza a JOJ. Sobek si vo svojej priekopníckej aplikácii teórie formátov na oblasť športu za objekt štúdia zvolil správy o futbale. Na základe porovnávania spravodajských príspevkov vymedzil niekoľko základných a niekoľko doplňujúcich formátov. Sasák, nadväzujúc na Sobeka a pracujúc s materiálovou bázou spravodajských príspevkov o hokeji, vytýčil viacero podobných, ako aj nových, špecifických formátov, pričom tematicky súvisiace formáty zatriedil do kategórií. Sobekova a Sasáková kategorizácia sú sprehľadnené v tabuľke 1.¹³

autor	šport	spravodajské formáty
Sobek (2014)	futbal	<ul style="list-style-type: none"> • základné formáty: priebeh zápasu, individuálny úspech, kolektívny úspech, kolektívny neúspech, moment zápasu, výsledok zápasu, ambícia, ohrozenie zdravia, kuriozita • ostatné formáty: súperenie, príprava na zápas, korupcia
Sasák (2015)	hokej	<ul style="list-style-type: none"> • hra: priebeh zápasu, play-off, individuálny úspech, individuálny neúspech, kolektívny úspech, kolektívny neúspech • osobnosti: hráč, tréner, iná osobnosť • ambícia • kuriozita • fanúšikovia • atmosféra • klubové problémy • ostatné

Tabuľka 1 Spravodajské formáty správ o futbale a hokeji (vlastné spracovanie podľa Sobek, 2014 a Sasák, 2015; pozri aj porovnanie výsledkov v Sasák, 2015, s. 75)

Z citovaných výskumov vyplýva pozoruhodný záver, že aj napriek rôznym športom, ktoré sa v nich skúmali, boli v materiáli identifikované podobné štruktúry, napr. zjavné

¹¹ Na dôvažok doplníme, že Mistrík (1975, s. 16) v prehľade pojmov priamo sa vzťahujúcich na žáner uvádza literárnovedný termín *literárna forma*, „žánrom podradený špecifický útvar“ (napr. žánru román je podradená špecifická forma historický román a i.). Aj tu vidno istú analógiu s formátom, ktorý možno vykladať ako tematicky špecifický subžáner, čo však pokojne môže byť dôsledkom širšej formálnej kategórie – ako možno formát takisto nazerať.

¹² Naratívne modely správ (s oporou o mýty) vo svojej štúdií na vysielaní českých televíznych staníc skúmajú Jakub Končelík a Tomáš Trampota (2004).

¹³ Diplomové práce autorov sú dostupné v Centrálnom registri záverečných prác (<https://cms.crzp.sk/>).

podobnosti v spravodajskom spracúvaní individuálneho úspechu konkrétneho hráča (napr. strelec gólu), kolektívneho úspechu družstva (napr. víťazstvo či súťažný postup tímu), ako i vzájomné vymedzovanie sa identifikovaných formátov.

Pravdaže, futbal a hokej sú kolektívnymi športmi a, navyše, oba sú na Slovensku mimoriadne obľúbené, takže podobnosť v tom, ako sa k nim pristupuje, nie je natoľko prekvapivá. Keďže existuje nadradená kategória, prepájajúca futbal a hokej, z foucaultovského pohľadu (Foucault, 2002) by sme mohli uvažovať o spoločnom diskurze, jednotnom systéme vypovedania, v ktorom diskurzívne formovaná pozícia objektu [kolektívny šport] môže byť zaujatá ľubovoľným kolektívnym športom, v dôsledku čoho každý objekt spĺňajúci kritériá daného diskurzu podlieha zdieľaným zákonitostiam spravodajského referovania. Vymenované formáty, najčastejšie sa vyskytujúce v športovom spravodajstve skúmaných slovenských televízií, by poukazovali práve na prítomnosť spoločného diskurzívneho rámca aplikovaného na objekty rovnakého druhu. Ako sumarizuje Sasák, „existujúce rámce sú také silné, že sa im prispôsobuje spracovávanie informácií o konkrétnom športe; rámce sú pritom vo svojej podstate nemenné“ (Sasák, 2015, s. 74).

Jednako sa však, podľa Sasáka, môže v diskurzívnej praxi (tu: spravodajstvo) prejavovať odlišné ponímanie skúmaných športov v nediskurzívnej praxi (reálna hra). Autor na základe úvahy o rozdielnom vnímaní hráčskej/hernej agresivity (hokej – akceptácia; futbal – odsudzovanie) predpokladá, že vzájomná odlišnosť športov „môže mať za následok existenciu niekoľkých autonómnych (špecifických) formátov pre konkrétny šport“ (Sasák, 2015, s. 68; porov. aj s. 74 a 76).

Naopak, viaceré formáty šport dokonca presahujú a fungujú ako univerzálnejšie šablóny, podľa ktorých sa spracúvajú určité témy bez ohľadu na sociálnu oblasť, na ktorú sa primárne vzťahujú. Napr. korupcia je obdobne stvárňovaná v oblasti politiky aj športu (porov. Bočák, 2008b, 2009; Sobek, 2014; Sasák, 2015); napr. z vizuálneho hľadiska sú symptomatickým elementom správy o korupcii v ktorejkoľvek sociálnej sfére dramatizačné zábery preberania úplatku (podávanie tašky alebo obálky z ruky do ruky), preratúvania bankoviek a pod. (napr. Sobek, 2014, s. 60–62).

Metodika analýzy

Jedným z prvých krokov širšieho výskumného zámeru je pochopiť, ako je šport formátovaný v spravodajstve. V porovnaní so Sobekom a Sasákom som sa v analýze, ktorej výsledky zhrňam a stručne interpretujem v tejto stati, najskôr zameril len na preskúmanie hlavných televíznych spravodajských relácií, teda na všeobecné, ne-športové spravodajstvo. Sobekovým zámerom bolo, okrem iného, porovnať formátovanie športových príspevkov vo všeobecných (hlavných) a špecializovaných (športových) reláciách, no tento zámer nemohol naplniť z dôvodu, že v ním skúmanom období sa vo všeobecnom spravodajstve žiadne tematicky relevantné príspevky nevyskytli – pripomeňme však, že autor sa koncentroval len na futbal. Sobek píše:

„Futbal dostáva v nešportovom spravodajstve priestor len v prípade širšieho spoločenského kontextu danej správy – patrí tu napríklad informovanie o odhalených prípadoch korupcie, posudzovanie bezpečnostného hľadiska futbalových stretnutí či upozorňovanie na výnimočný úspech slovenského futbalového klubu alebo reprezentácie.“ (Sobek, 2014, s. 32)

Nepriamo sa teda ukázalo, že udalosť by mala vyhovieť (možnému) formátu svojho spracovania ešte predtým, než sa vôbec uvažuje o jej zaradení do hlavného spravodajstva.

Za skúmané obdobie som si zvolil jeden týždeň (11. – 17. 6. 2018) vysielania hlavných spravodajských relácií RTVS a TV JOJ. Výber uvedených dvoch vysielateľov bol zámerný, pretože práve pri nich možno predpokladať najväčší rozptyl vo formálnom stvárnení

športových tém – RTVS je verejnoprávny vysielateľ, TV JOJ komerčný vysielateľ, ktorý do slovenského televízneho prostredia priniesol tabloidné spravodajstvo.¹⁴

Výskum spočíval v identifikácii všetkých spravodajských príspevkov, ktoré sa v užšom i širšom zmysle dotýkali športovej tematiky¹⁵ a následnej podrobnej analýzy toho, na čo sa správa zameriava („čo sa v nej rieši?“) a akými prostriedkami/módmi/elementmi sa udalosť rozpracúva. Ako prostriedok na uľahčenie spracovania dát slúžili selektívne transkripty, do ktorých som si zapisoval trvanie správ a ich pozíciu v relácii, tému(-y) správ a všeobecné tematické rámcovanie, žánrové, naratívne, vizuálne charakteristiky príspevkov, prítomnosť subjektov a typov subjektov a pod. Pri vybraných správach som zachytil významné vizuálne vlastnosti v podobe statického záznamu obrazu. Takto predbežne spracované dáta boli podrobené viacstupňovému porovnávaniu, v ktorom som z uvedených hľadísk navzájom konfrontoval správy z jednotlivých televíznych staníc, vydaní, častí relácie, žánrov a pod. Výsledná kategorizácia predstavuje najvýznamnejšie črty formátovania správ.

K formátovaniu športu v hlavných spravodajských reláciách

Viac príspevkov koncentrovaných na šport či témy obsahovo súvisiace so športom sa v sledovanom období vyskytlo v TV JOJ než v RTVS; v nedeľu 17. 6. 2018 bolo na TV JOJ dokonca takto zameraných až 5 z celkovo 19 príspevkov a jedna správa bola avizovaná i v headline.¹⁶ Pri bližšom pohľade na jednotlivé správy sa však ukázala jasná žánrová diferenciacia, ktorá rozdiel čiastočne vysvetľuje: v RTVS šlo temer vždy o reportážne správy, v TV JOJ sa okrem reportážnych často vyskytovali obrazové správy (Lokšík, 2001).¹⁷ Žáner krátkej obrazovej správy v súčasnosti ostáva efektívny najmä pri spracúvaní kuriozít, pri ktorých chce televízia prerozprávať zaujímavú udalosť s ukázaním zaujímavých záberov, no pritom zo spravodajských agentúr, YouTube a pod. získa len málo obrazového materiálu na vytvorenie dlhšej správy. Formátovanie sa teda prejavuje už pri redakčnej/autorskej aktivácii žánrového inventára, pričom po selekcii adekvátneho spravodajského žánru sa ponúkajú

¹⁴ V ďalšom výskume bude, samozrejme, zahrnutá aj TV Markíza.

¹⁵ Z definičného hľadiska nadväzujem na pomerne extenzívne chápanie športu v Slančová – Slančová, 2012, s. 182. V užšom zmysle sa v správach priamo referovalo o konkrétnom športe či o aktuálnej športovej aktivite (napr. priebeh cyklomaratónu), v širšom zmysle napr. o rôznych inštitucionálnych súvislostiach športu (výstavba štadióna, správanie fanúšikov a i.). Prvých, „zjavne/čisto športových“, správ bolo v materiáli podstatne menej, no práve druhé chápanie zvýznamnilo príspevky, ktoré sa športu nejakým spôsobom týkajú, hoci celkovým rámcovaním správy na prvý pohľad spadajú do iných sociálnych sfér.

¹⁶ V tabloidných médiách má šport vo všeobecnosti dôležitú pozíciu (Mergeš, 2011, s. 1–3).

¹⁷ Nadväzujúc obzvlášť na novšiu Lokšíkovu (2001) žánrovú kategorizáciu sa ako najbližší žáner mnohých skúmaných útvarov javí práve obrazová správa, v ktorej je autentický zvuk „nahradený ukotvujúcim textom komentára, bez ktorého by nemala úplnú výpovednú hodnotu“ (Lokšík, 2001, s. 84). Lokšík spomína typické spájanie obrazových správ do blokov – bežné napr. aj v spravodajstve slovenských televízií v roku 2005 (Bočák, 2008b, s. 134). Od tejto praxe sa však postupne upúšťa a obrazová správa vystupuje aj samostatne, pretože striedanie dlhších (reportáže, živé vstupy) a kratších správ (obrazová, v krajnom prípade čítaná) narúša pravidelnosť, a tým dynamizuje spravodajskú reláciu, čo vyhovuje vzrastajúcej fragmentárnosti pozornosti publik. Petr Kaderka a Martin Havlík uvádzajú pre analogický žáner „krátkej správy, ktorú číta moderátor/moderátorka v štúdiu, spravidla na pozadí pripraveného obrazového materiálu (môžu byť použité aktuálne natočené zábery alebo zábery archívne či ilustračné)“ profesijný slangizmus *kraťas*; podľa autorov ide o jeden zo štyroch žánrov televíznej správy, identifikovaných v ich etnografickom výskume v Českej televízii, popri tzv. *hedlajnoch*, *kártoch* (reportážna správa) a *lajfoch* (z angl. *live* – živý vstup) (Kaderka – Havlík, 2010, s. 545). Na dvoch miestach citovanej štúdie sa pre tzv. *kraťasy* používa aj pomenovanie čítaná správa (Kaderka – Havlík, 2010, s. 549; 550), ktoré však má v domácej žánrológii iný význam (porov. Koščo, 1984; Lokšík, 2001). Autori, žiaľ, svoju žánrovú kategorizáciu s domácimi zdrojmi nekonfrontujú.

štandardizované možnosti verbálneho, vizuálneho, naratívneho atď. narábania s udalosťou, ktorá má byť do spravodajstva zaradená.¹⁸

Tabuľka 2 ilustruje vybrané spravodajské príspevky týkajúce sa športu, odvysielané v skúmaných reláciách. K jednotlivým správam sú priradené univerzálnejšie tematické rámce, ktoré sa podieľali na stvárnení témy. V nasledujúcom texte niektoré správy rozoberám bližšie.

televízia (relácia)	témy [rámce]
RTVS (<i>Správy RTVS</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie investícií do Zimného štadióna O. Nepelu [politika, financie] • otvorenie MS vo futbale v Moskve [bezpečnosť, politika] • výživové doplnky poškodzujúce pečeň [zdravie, ohrozenie] • otvorenie letnej sezóny v Tatrách [turizmus, ohrozenie] • <i>futbaloví fanúšikovia zablúdili v Donbase</i> [politika, ohrozenie]
TV JOJ (<i>Noviny</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • úmrtie žiaka ZŠ na hodine telesnej výchovy [školsťvo, nešťastie] • <i>Ruský a fanúšikovia na MS</i> [politika, regulácia sexuality] • <i>95-ročná golfistka z Maine (USA)</i> [vitalita, kuriozita] • otvorenie letnej sezóny v Tatrách [turizmus, ohrozenie] • cyklomaratón Slovenskom [voľný čas, rodina] • 67-ročný bežec okolo hraníc Česko-Slovenska [vitalita, rodina]

Tabuľka 2 Vybrané témy správ venovaných športu v hlavných spravodajských reláciách a ich rámcovanie (rámce v hranatých zátvorkách; normálnym písmom reportážne správy, kurzívou krátke obrazové správy)

V skúmanom týždni sa vyskytli dve udalosti, o ktorých referovali obe televízie. Jednak sa začali MS vo futbale v Moskve, jednak bola otvorená turistická sezóna vo Vysokých Tatrách. RTVS dňa 14. 6. otvorila reláciu *Správy RTVS* pomerne dlhou kombinovanou správou, ktorá bola avizovaná hneď v prvom headline: „Veľkolepou šou sa v Rusku začali Majstrovstvá sveta vo futbale. Šampionát sprevádza kampaň upozorňujúca na porušovanie ľudských práv.“ Nastolil sa tak rámec vrcholnej športovej udalosti: po informovaní o otváracom ceremoniáli a sprievodných bezpečnostných opatreniach sa správa začala rozvíjať faktom, že so zabezpečením poriadku pomáhajú aj kozáci, ktorí chcú polícii hlásiť „napríklad aj to, keď sa na ulici pobozkajú homosexuáli“. Správa ďalej informovala o kritike Ruska za prenasledovanie LGBTI osôb a výčitkách za obmedzovanie slobôd a ľudských práv od Amnesty International, ako aj o súvisiacej ľudskoprávnej kampani AI. Problém bol zároveň efektívne vizualizovaný ilustračnými zábermi, napr. veta „Kremeľ kritiku za porušovanie ľudských práv odmieta.“ bola sprevádzaná pohľadom na Kremeľ cez bezpečnostné zátarasy – ide o tzv. materializácie symbolických bariér (Bočák, 2008b, s. 179). Ďalšie so šampionátom súvisiace správy (všetky obrazové) boli taktiež rámcované hlavne politikou. V RTVS (16. 6.) šlo o kuriozitu o tom, ako švajčiarski fanúšikovia cestujúci na MS pri prechádzaní Donbasom zablúdili do frontovej zóny, pričom z výhradne ilustračných záberov (vojaci, tank a vojenské vozidlá s ukrajinskou vlajkou, vrtuľník) nebolo možné identifikovať akúkoľvek spojitosť so športom ani stratenými fanúškami. V TV JOJ (14. 6.)

¹⁸ Vo svojej dizertačnej práci (Bočák, 2008b) som sa sústreďoval iba na reportážne správy, no už výber istých žánrov na spracovanie istých tém bezpochyby predstavuje dôležitý aspekt formátovania, pretože vypovedá o relatívnej významnosti jednotlivých tém, ale napr. aj o spomenutých možnostiach ich zaradenia do vysielania.

bola v titulku položená otázka *Budú slečny ľúbiť fanúšikov?* v úvode správy, ktorá sa zaoberala diskusiou v Ruskej dume o tom, aký by mal byť adekvátny postoj Rusiek k príležitostným sexuálnym kontaktom s futbalovými fanúšikmi. Na fanúšikov bola nakoniec minimalisticky vzťahnutá aj správa o náraze taxikára do davu ľudí v Moskve na TV JOJ (17. 6.): „Medzi [siedmimi] zranenými boli aj dvaja mexickí fanúšikovia, ktorí prišli do Moskvy na futbal.“

Druhou „spoločnou“ udalosťou bolo letné sprístupnenie tatranských chodníkov dňa 15. 6. 2018. TV JOJ spracovala tému 16. 6. vo forme svedectva reportéra, ktorý sa „tesne pred oficiálnym otvorením“ vybral osobne zmapovať aktuálne podmienky na turistiku. Reportáž obsahovala aj upozornenia na hroziace nebezpečenstvá a potrebu obozretnosti, prezentované zo strany horskej služby aj redaktora, a končila sa slovnou informáciou o slávnostnom otvorení chodníkov „kľúčom vyzdvihnutým z dna Popradského plesa“ a vzápätí slávnostným príhovorom pracovníka TANAP-u. RTVS sa udalosti venovala o deň neskôr (17. 6.), otvárajúc reportážnu správu „tradičným rituálom svätenia“ výstroja horských vodcov. Podobne ako TV JOJ, vymenovala sprístupnené lokality. Upozornila na riziká letnej vysokohorskej turistiky a uviedla bezpečnostné odporúčania vrátane poistenia. RTVS spomenula aj nedávne zničenie jedného z chodníkov mimoriadne silnou búrkou a prívalovou povodňou – čomu TV JOJ venovala samostatnú reportáž už o štyri dni skôr (13. 6.; za zmienku azda stojí tiež to, že bola zaradená po správe o ničivých požiaroch v USA). Napriek rozdielom je evidentné zdieľané dramatizačné formátovanie správ: živelnosť vysokohorskej prírody je pre človeka potenciálnym ohrozením, na ktoré musí neustále myslieť a snažiť sa mu predchádzať. Obidve televízie reprodukovali mytológiu Tatier aj cez symbolickosť rituálov otvárania a požehňavania, realizovaných v rámci príslušných mediálnych udalostí. Ceremoniálnosť akiste prispela k atraktivite samotných udalostí, ako aj ich spravodajských spracovaní, a sekundárne zvýznamnila Tatry ako objekt mytologizácie.

Ako bolo naznačené, formátovanie určitej tematickej oblasti súvisí aj s tým, ako je všeobecnejšie tematicky rámcovaná – teda s akými sociálnymi sférami sa viaže. Tu sa ukazuje, že v RTVS dominuje inštitucionálne rámcovanie športových aktivít (napr. témami politiky, školstva, zdravia), a to nielen disharmonicky, ale aj pozitívne profilované (napr. akcentovaním funkčnosti verejných inštitúcií). Možno predpokladať, že šport sa najpravdepodobnejšie dostane do hlavného spravodajstva vtedy, ak sa vzťahuje na nejakú univerzálnu, nie primárne športovú sféru sociálneho života (konkrétne príklady pozri v tabuľke 2; tu porov. aj citát Sobeka v predchádzajúcej kapitole); resp., tautologicky povedané, aby sa šport dostal do všeobecného spravodajského vysielania, musí sa týkať tém, o ktorých všeobecné spravodajstvo obvykle referuje.¹⁹ V porovnaní so športovými reláciami, miesto tu našli aj športovo profilované aktivity nešportových subjektov (napr. súťaž základných škôl v bezpečnej jazde na bicykli, majstrovstvá Slovenska policajných psov).

TV JOJ zas vo svojom hlavnom spravodajstve rámcuje šport skôr ako individuálnu, voľnočasovú aktivitu, čo sa odráža v subjektívnejšom prístupe typickom pre jej reportážne správy; ide o konkrétne príbehy (podané optikou) konkrétnych ľudí. Zaujímavé je aj hodne osobné rámcovanie tém, prítomné vo viacerých správach: reportáž o cyklomaratóne „od Dunaja až do Tatier“ sa končila tým, ako účastníkom/čkám držali palce ich blízki, ako sa s nimi zvitavali v cieli; reportáž o 67-ročnom lekárovi bežiacom okolo hraníc bývalej ČSSR zdôrazňovala podporu zo strany manželky (familiárne nazývanej Vierka), ktorá Petrovi robila sprievod autom. Dôležité miesto v *Novinách* zastávajú kuriozity spracované predovšetkým s využitím žánru obrazovej správy.

¹⁹ „Čistý“ šport má už tradične vyčlenený priestor vo vlastných reláciách, pričom takéto výsadné postavenie má v hlavnom večernom spravodajskom bloku máloktorá oblasť, azda okrem počasia (a, pravdaže, kriminality v relácii *Krimi* TV JOJ).

Šport sa v TV JOJ pravidelne objavuje aj v záverečných headlinoch *Novín*. Ide vlastne o upútavku na nasledujúcu reláciu *Športové noviny*, ktorú v štúdiu prezentuje jej moderátor/ka po krátkom rozhovore s moderátorským tímom *Novín*. Pokiaľ ide o formálne spracovanie, ide skôr len o krátke (no dynamické) zábery sprevádzajúce stručný moderátorský komentár. Omnoho zaujímavejšie sú však výber a rámcovanie témy; tri vybrané avíza sú často evidentne kuriozitami, resp. kurióznymi momentmi neskôr širšie prezentovaných udalostí,²⁰ a využíva sa aj teasing, keď sa niektorá zo spravodajských informácií zámerne utají či len naznačí (napr. 12. 6. 2018 v headlinoch odznela otázka, „koľko nalietajú egyptskí futbalisti z Grozného do dejísk zápasov“ MS vo futbale v Moskve). Mimochodom, hravý teasingový prístup, spočívajúci v náznakovom informovaní doplnenom nabádaním publika ku kompletizácii informácie v nasledujúcom vysielaní, bol identifikovaný práve v súvislosti so spravodajstvom TV JOJ už v začiatkoch jej vysielania (Bočák, 2005, s. 133–134).

Záver

Aj keď na uspokojivé výsledky je potrebné zrealizovať ďalšie, upresňujúce analýzy, uskutočnený prieskum aspoň naznačil, ako by mohlo fungovať formátovanie športových tém vo všeobecných spravodajských reláciách slovenských televízií.

V každom prípade sa už na malej vzorke niekoľkých správ ukazuje, že každá zo skúmaných televízií má vlastnú logiku, ktorej podriadiť ako výber tém, tak aj žánrové, naratívne a formálne aspekty ich spracovania. Verejnoprávny vysielateľ vcelku očakávateľne tenduje k uprednostňovaniu celospoločenských aspektov športu, prelínajúcich sa s inými sociálnymi oblasťami, zatiaľ čo komerčný vysielateľ sa prikláňa k individualizácii tém. Nielen TV JOJ, aj RTVS zavše abstraktné témy aspoň čiastočne transformuje do podoby personalizovaných naratívov,²¹ hoci v TV JOJ majú osobné príbehy emotívnejšie vyznenie, pretože subjekty, ktoré v jej správach dostanú priestor, nielen artikulujú fakty, ale najmä vyjadrujú svoje pocity. Aj v prvoplánovo pozitívnych správach oboch televízií býva prítomný negatívny rámec ohrozenia (napr. Tatry sprístupnené – no stále nebezpečné). Mohlo by to poukazovať na fungovanie univerzálnejšej mediálnej logiky v zmysle Altheidom opísanej entertainizácie, pri ktorej spravodajstvo preberá obľúbené a očakávané charakteristiky naratívnej kinematografie a fiktívnej televíznej tvorby ako primárne zábavných odvetví mediálnej produkcie.

Výsledky predloženej výskumnej sondy nie sú vzhľadom na kvalitatívne zameranie analýzy reprezentatívne, no poukazujú na určité systémové tendencie, čo poslúži ako podklad na overovanie v ďalšom bádání v predmetnej oblasti. Z hľadiska pokračovania výskumu je zámerom rozšíriť vzorku na všetkých slovenských vysielateľov a preveriť parciálne zistenia na ďalšom spravodajskom materiáli,²² preskúmať v nastavenej výskumnej optike športové spravodajské relácie, ako aj navzájom porovnať hlavné a športové spravodajské relácie.²³ Hoci možno predpokladať, že sa nájdu ďalšie, resp. špecifikujú nájdené rozdiely medzi

²⁰ To, či sa téma v športovej relácii rozvíja aj mimo kuriózneho momentu, ukáže plánovaná komparatívna analýza.

²¹ RTVS výstrahu pred neschválenými výživovými doplnkami na rast svalstva, ktoré môžu ohroziť zdravie, personalizovala formou príbehu ich užívateľa hospitalizovaného pre súvisiace poškodenie pečene.

²² V nadväzujúcom výskume, realizovanom po odoslaní tejto štúdie do časopisu *Jazyk a kultúra*, som už skúmal formátovanie športu vo všetkých troch celoslovensky vysielajúcich plnoformátových televíznych staniaciach, pričom možno konštatovať, že zistenia mojich nadväzujúcich analýz sú veľmi podobné. Na týždňovej vzorke hlavného spravodajstva (15. – 21. 10. 2018) sa napr. ukazuje, že TV Markíza v *Televíznych novinách* takisto rámcuje šport predovšetkým ako populárnu, celospoločenskú prax (napr. správa o všeobecnej obľúbenosti športu na Slovensku), referuje o významných kauzách vo sfére športu (napr. odstúpenie Jána Kozáka z pozície trénera futbalovej reprezentácie SR) a – podobne ako TV JOJ – aj o kuriozitách, ktoré spracúva vo forme krátkych správ (napr. otvorenie zjazdovky v Tirolských Alpách).

²³ Posledný bod ako perspektívu ďalšieho výskumu v závere svojej práce spomína aj Sobek (2014, s. 65).

televíznymi stanicami, zaujímavé bude aj porovnávanie totožného príspevku pri zmene relácie, tzn. či sa správa modifikuje pri toku spravodajskými reláciami svojho vysielateľa (napr. ako bude formátovaná v závislosti od toho, či bude objektom všeobecného alebo špecializovaného vysielania – a či sa, koniec koncov, takéto správy vôbec vyskytnú).

Literatúra:

- ALTHEIDE, D. L. (1987): Reflections: Ethnographic Content Analysis. In: *Qualitative Sociology*, 10/1, s. 65–77. [Cit. 2018-08-31.]
Dostupné na internete: <<http://www.public.asu.edu/~atdla/ethnographiccontentanalysis.pdf>>
- ALTHEIDE, D. L. (1991): The Impact of Television News Formats on Social Policy. In: *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 35/1, s. 3–21.
- ALTHEIDE, D. L. (2002): *Creating Fear: News and the Construction of Crisis*. New York: Aldine De Gruyter.
- ALTHEIDE, D. L. – MICHALOWSKI, S. R. (1999): Fear in the News: A Discourse of Control. In: *The Sociological Quarterly*, 40/3, s. 475–503. [Cit. 2018-08-31.] Dostupné na internete: <<http://www.public.asu.edu/~atdla/fearinthenews.pdf>>
- ALTHEIDE, D. L. – SNOW, R. P. (1979): *Media Logic*. Beverly Hills – London: Sage.
- ALTHEIDE, D. L. – SNOW, R. P. (1991): *Media Worlds in the Postjournalism Era*. New York: Aldine de Gruyter.
- BARTHES, R. (2004): *Mytologie*. Praha: Dokořán.
- BOČÁK, M. (2005): Upútavky na televízne spravodajstvo a ich súvislosti. In: J. Rusnák – M. Bočák (eds.): *Médiá a text*. Prešov: Prešovská univerzita, s. 121–144.
- BOČÁK, M. (2008a): Formát v mediálnych štúdiách: terminologické úvahy. In: J. Rusnák – M. Bočák (eds.): *Médiá a text II*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 8–19.
- BOČÁK, M. (2008b): *Štruktúra televízneho spravodajského textu: Analýza spravodajských formátov s uplatnením diskurzívnej perspektívy*. [Dizertačná práca.] Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
- BOČÁK, M. (2009): Spravodajské formáty: pohľad na televízne spravodajstvo z diskurzívnej perspektívy. In: *Kultúra – Médiá – Komunikace*, 1/2, s. 165–200.
- BOČÁK, M. – OBORNÍK, P. (2015): Posuny v systéme kódov ako symptómy tabloidizácie televízneho spravodajstva. In: *Jazyk a kultúra*, 6/23-24, s. 162–174. [Cit. 2018-08-31.] Dostupné na internete: <[http://www.ff.unipo.sk/jak/23-24_2015/Michal_Bo%C4%8D%C3%A1k_Peter_Oborn%C3%ADk_%20%C5%A1t%C3%BAdia.pdf](http://www.ff.unipo.sk/jak/23-24_2015/Michal_Bo%20%C4%8D%C3%A1k_Peter_Oborn%C3%ADk_%20%C5%A1t%C3%BAdia.pdf)>
- CLAUSEN, L. (2004). Localizing the Global: 'Domestication' Processes in International News. In: *Media, Culture & Society*, 26/1, s. 25–44.
- DAHLGREN, P. (1985): Beyond Information: TV News as a Cultural Discourse. In: L. Furhoff – P. Hemanus (eds.): *New Directions in Journalism Research*. Stockholm: Journalisthögskolan i Stockholm skriftseria, s. 80–95.
- FISKE, J. – HARTLEY, J. (2003): *Reading Television*. New York: Routledge.
- FOUCAULT, M. (2002): *Archeologie vědění*. Praha: Herrmann & synové.
- HARTLEY, J. (1994): *Understanding News*, 4. vyd. London – New York: Routledge.
- KADERKA, P. – HAVLÍK, M. (2010): Vytváření televizních zpráv: pracovní postupy v systému žánrových norem. In: *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 46/4, s. 537–567.
- KONČELÍK, J. – TRAMPOTA, T. (2004): Narativní struktury v hlavních zpravodajských relacích českých televizí. In: J. Končelík – B. Köpplová – I. Prázová – J. Vykoukal (eds.): *Rozvoj české společnosti v Evropské unii. III. díl: Médiá; Teritoriální studia*. Praha: Matfyzpress, s. 85–103.
- KOŠČO, J. (1984): *Žurnalistické žánry v televizi*. Praha: Novinář.
- LAPČÍK, M. (2008): Analýza TV zpravodajství jako specifického typu kulturního diskursu. In: J. Rusnák – M. Bočák (eds.): *Médiá a text II*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 99–110.
- LARSEN, P. (2002): Mediated Fiction. In: K. B. Jensen (ed.): *A Handbook of Media and Communication Research: Qualitative and Quantitative Methodologies*. New York – London: Routledge, s. 115–137.

- LOKŠÍK, M. (2001): Televizní zpráva a televizní zpravodajství. In: B. Osvaldová (ed.): *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, s. 73–87.
- LUNDBY, K. (2009): Media Logic: Looking FOR Social Interaction. In: K. Lundby (ed.): *Mediatization: Concept, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang, s. 101–119.
- MERGEŠ, J. (2011): Poznámky k bulvarizácii športového spravodajstva. In: *Jazyk a kultúra*, 2/5, [nestránkované]. [Cit. 2018-08-31.]
- Dostupné na internete: <http://www.ff.unipo.sk/jak/5_2011/merges.pdf>
- McQUAIL, D. (1987): *Mass Communication Theory: An Introduction*, 2. vyd. London: Sage.
- McQUAIL, D. (1999): *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál.
- MISTRÍK, J. (1975): *Žánre vecnej literatúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- POLIEVKOVÁ, P. (2013): Televízna politicko-diskusná relácia ako žánrová a/alebo formátová kategória. In: *Naukowy Przegląd Dziennikarski / Journalism Research Review Quarterly*, 5/1, s. 78–87.
- SASÁK, P. (2015): *Televízne spravodajské formáty: Analýza správ o hokeji*. [Diplomová práca.] Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
- SLANČOVÁ, D. (1994): *Praktická štylistika*. Prešov: Slovacontact.
- SLANČOVÁ, D. – SLANČOVÁ, T. (2012): Komunikačný register ako alternatíva funkčného štýlu (na pozadí komunikácie v športe). In: *Styl*, 11, s. 177–187.
- SOBEK, M. (2014): *Formáty televíznych správ o futbale*. [Diplomová práca.] Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
- VELAS, Š. (2000): *Teória a prax novinárskych žánrov II*, 2. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského.

Summary

Sports in Television News Broadcasts: A Basic Comparison of News Formats

The paper applies the theory and methods of the analysis of news formats, originated by Altheide and Snow, to sports in television news. In the theoretical part, the concept of news format is defined and the possibilities of its linking to domestic tradition of genre theory are outlined. In the second part, the preliminary results of the ongoing qualitative analysis of sport news' formatting in main newscasts are presented, based on the data from two Slovak national TV channels, public-service RTVS and private TV JOJ. It seems that while the RTVS tends to link sports to the other social institutions (e.g., politics, education, health), TV JOJ frames it more personally and emotionally. However, both TV channels frequently use the disharmonic "risk frame" in their news reports.

Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu VEGA 1/0164/15 Interdisciplinárna analýza športového komunikačného registra.